

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 5 Issue 2, p. 1-13, April 2012

MUHİBBİ DİVANİ'NDA KİŞİ KADROSU

THE PERSONS IN MUHİBBİ'S DİVAN

Yrd. Doç. Dr. Nevin AKKAYA

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

Abstract

The study aims to categorize the characters in the first 300 poems of Suleyman the Magnificent which he wrote under the pseudonym of Muhibbî and to evaluate them in terms of their functions in the poems. After the evaluation, the characters were categorized as follows:

1. The statesmen outside the Ottoman Empire
2. Poets
3. Artists
4. Historical, mythical people
5. Tale, story heroes
6. Religious people

Among these characters, the most frequently mentioned ones are Mecnun and Leyla, and the least Mani and Calinus.

Keywords: Muhibbî, Divan, Persons

Öz

Bu çalışmanın amacı Muhibbî mahlasıyla şiirler yazan cihan padişahı Kanûni'nin Muhibbî Divanı'ndaki ilk üç yüz şiiri kişi kadrosunu tespit etmek ve bu kişileri şiirlerindeki işlevleri bakımından değerlendirmektir. Muhibbî, Divanında bulunan iki bin yedi yüz doksan dokuz gazeliyle Türk edebiyatının en çok gazel söyleyen şairlerinden biridir. Bir cihan sultanı oluşunu aksettiren söyleyişleri yanında devrindeki diğer şairler gibi yaşadığı ve mensup olduğu dînî, ahlakî ve geleneksel değerlerini kısacası sosyal hayata ait unsurları çokça kullanmıştır. Bu unsurları dile getirirken yaşadığı ve hükmettiği coğrafyadan dînî, efsanevi kahramanlardan yararlanmışır. Divanında yer adlarından, önemli dînî, efsanevi kişi ve kavimlerden söz eden şiirlere rastlanır. Bu çalışmada iki bin yedi yüz doksan dokuz gazelin ilk üç yüzü incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Yapılan değerlendirme sonucunda şiirlerde yer alan kişi kadrosu şöyle tasnif edilmiştir:

1. Osmanlı sahası dışındaki devlet adamları
2. Şairler
3. Sanatkârlar
4. Tarihi, efsanevî şahsiyetler
5. Masal, hikâye kahramanları
6. Dini kişiler

Bu kişiler arasında şiirlerde yer alma oranı en yüksek Mecnûn ve Leyla olurken, en düşük oran ise Mani ve Calinus'ta görülür.

Anahtar Kelimeler: Muhibbî, Divan, Kişi Kadrosu

Giriş

Osmanlı kaynaklarında kanun koyuculuğu ile Kanûni ünvanını alan Muhibbî mahlasıyla şiirler yazan Kanûni Sultan Süleyman, padişah şairler içinde en verimli şairdir.

Kanûni'nin kanun yapıcılığı, devlet idareciliği, üç kıtaya hükmettiren sayısız zaferleri yanında şairliği ile ilgili bilgi veren kaynaklar sınırlı sayıdadır ya da şairlik yönüne çok az değinilmiştir. Âşık Çelebi, Sahî Bey, Ahdî, Latifi, Hasan Çelebi gibi bazı Osmanlı şairler tezkiresinde Muhibbî'den övgüyle söz edilmektedir.

Muhibbî Divanı'nı basma ve yazma nüshalarını karşılaştırarak bilim alemine sunan Ak(1987,54)'a göre "Padişah şairlerin en velûdu sayılan Muhibbî'nin ilk şiirleri dil ve duyu bakımından biraz iptidaldir. Bunları daha ziyade II. Bayezid'in etkisinde yazdığı söylenebilir, çok defa umûmi ıstırap kanaat duygularını terennüm etmiştir. Bunun dışında güzel ve olgun şiirlerinin, padişah olup büyük şairlere yakından temas neticesinde olgunlaştığı ve sanatkârlık zevki kazandığı zamanlara ait olduğu söylenebilir."

Saltanatını kırk altı yıl gibi uzun bir süre başarıyla devam ettiren Kanûnî aşk ve coşkunlukla, zaman zaman kahramanlık ve felsefî şiirleriyle büyük bir divan meydana getirmiştir. Divanda gazel, nazım, kıta, rubai gibi nazım türleri yer almaktadır.

Bir eserde elbette dönemin sanat anlayışına, dönemi ve şairi etkileyen sanatçılara, çeşitli kahramanlara rastlanır. Muhibbî Divanı'nda rastlanan kişi kadrosu Kurnaz(1996,121)'in divan tahlili usullerine göre tasnif ettiği gibi sınıflandırılabilir, ancak Muhibbî Divanı'nda A

grubu 1. maddede yer alan tarihi şahsiyetlerden hükümdarlar, şehzadeler ve devlet adamlarına ilk üç yüz şirde hiç rastlanmamıştır.

- A- Tarihî Şahsiyetler
  1. Hükümdarlar, Şehzadeler, Devlet Adamları
  2. Osmanlı Sahası Dışındaki Devlet Adamlar
  3. Şairler
  4. Sanatkârlar
- B- Tarihi-Efsanevi Şahsiyetler
- C- Masal-Hikaye Kahramanları
- D- Diğer Şahsiyetler

A-Tarihî Şahsiyetler

2. Osmanlı Sahası Dışındaki Devlet Adamları

3. Şairler

Nizâmî(261/5, 288/5, 292/5)

Muhibbî, şiirlerini IV. Yüzyılda yaşamış meşhur İranlı şair Nizâmî'yle karşılaştırmaktadır ve onun gibi yazmakla da övünmektedir.

Eyledün tarz-ı Nizâmî'de Muhibbî nazmunu

Şi'r ile şimdengirü var eyle Selmân ile bahs

(Ak 1987, 114)

Selman (261/5, 271/5)

Şiir tekniğindeki ustalığıyla erişilmesi güç bir İranlı bir şairdir. Şairlerimiz, Selmân gibi yazmaya çalışmakta onu taklit etmektedir. Fakat zamanla taklit duygusu yerini sembole bırakmıştır. Selmân, divan şairi için artık sadece örnek alınacak bir şair değildir. Selmân ismi nazım, kasîde, üslûp, Üveys, Dilşâd gibi kelimeler etrafında oluşan yeni bir soyut ve sembolik kavram ortaya çıkmaktadır.

Eyledün tarz-ı Nizami'de Muhibbî nazmunu

Şi'r ile şimdengirü var eyle Selmân ile bahs

(Ak 1987, 114)

Nazm u eş'arum görenler ey Muhibbî dir bana

Eylesün şimdengirü şi'r içre Selmân ile bahs

(Ak 1987, 117)

4.Sanatkârlar

Mani

Şair kendi şiirini övmek amacıyla Çinli ressam Mani'den beyitteki gibi yararlanır.

Böyle şirinyaz Muhibbî bu me'âni nakşını
İşidenler okuyanlar diyeler Mani sana

(Ak 1987, 62)

B-Tarihi-Efsanevi Şahsiyetler

Calinus

Aşk hastası olan şaire ilkçağların en büyük Grek hekimi olan Calinus bile çare olamamıştır.

Haste-i 'ışkam lebünden özge olmadı 'ilac
Faide kılmadı çok cehd itdi Calinus ana

(Ak 1987, 59)

Pişdadiyan sülalesinin dördüncü hükümdarı olan yaşamı efsaneleşmiş, İran Mitolojisine göre Nuh Peygamber zamanında 700-1000 yıl yaşadığı söylenen Cem, Muhibbî Divanı'nda uzun ömürlü, ihtişamlı hükümdar olarak geçer. Dârâ ise Keyâniyân sülalesinin sonuncu hükümdarı olup İskender'e yenilmiş ve öldürülmüştür. Tacı, tahtı ve ihtişamı ile söz konusu edilen Dârâ, Divan şiirinde bu özellikleriyle telmih edilir. Babası Dârâb da şiirlerde yer alır. Hayat bu hükümdarlara bile kısa gelmiştir, göz açıp kapayıncaya kadar zaman geçmiştir.

Cemşid (Cem) (24/9, 25/5, 31/2, 42/3 114/7, 195/6, 263/5, 268/5)

Muhibbî her gelen gitdi bu 'alem yine 'alemdür
Diriga vü dirig itdi eger Cemşid eger Dârâ

(Ak 1987, 48)

Sifal-ı köhne rindane yeter meyhane küncinde
Elin sunmaya ger olsa öninde cam-ı Cem peyda(Ak 1987, 53)

Cam-ı Cem sun sakiya bir dem ganimetdür hayat
Çün içer cam-ı mematı cümle insan 'akibet

(Ak 1987, 96)

Dârâ /Dârâb (24/9, 25/5, 114/7, 285/7)

'Ömr dünya gibi çün bi-vefadur

Dirig itdi buna Cemşid ü Dârâ

(Ak 1987, 48)

Bulırdı ger vefa gelse cihandan

Sikendir Husrev ü Cemşid ü Dârâb

(Ak 1987, 73)

Bu Muhibbî olalıdan hakipayun hadimi

Tan mıdur Keyhusrev Dârâ'dan alsa tac u bac

(Ak 1987, 121)

Feridun

Pişdadiyan sülalesinin Cemşid soyundan İranlı altıncı hükümdardır. Edebiyatta adalet simgesi olarak anılır. Yine Cemşid soyundan olan İran'ın ünlü kahramanı Rüstem, hükümdar Zâl'in oğludur. Divan şiirinde Zâl, genellikle Rüstem'le anılır ve Rüstem çeşitli macera ve kahramanlıklarıyla geçer.

Ser-a-ser 'alemi gezdün turalım oldun Efridun

Bu dehrün pençesin Rüstem olup 'alemde burdun tut

(Ak 1987, 93)

Rüstem (183/2, 295/2, 289/2)

Husrev (46/3, 114/7)

İran'ın meşhur hükümdarlarından Hüsrev; Cemşid, Dârâb ve İskender'le birlikte anılmaktadır. Şiirlerde daha çok Ermen melikesi Şîrîn'in efsanevî aşklarıyla da Hüsrev adı anılmaktadır.

Bulurđı ger vefa gelse cihandan

Sikendir Husrev ü Cemşid ü Dârâb

(Ak 1987, 73)

İskender (114/7, 183/4)

Tarihte iki İskender vardır; hem peygamber hem padişah olmuştur. Ab-ı hayatı bulmak için Hızır'la beraber zulûmata giden Kuran'da da ismi geçen İskender'in bu olması gerekir, diğeri Makedonya hükümdarı Filip'in oğlu İran'ı baştan başa zapteden İskender'dir.

Gazeldür sonı bu mülkün irişe çün ecel vakti

Sikender hızr olup mülk-i cihanda 'ömr sürdün tut

(Ak 1987, 93)

Karun

Zenginliği ve cimriliğiyle tanınan bu kişi, Musa Peygamberin çağdaşıdır. Evvelce fakirken Musa'nın ona ilm-i kimya öğretmesiyle zengin olduğu halde Musa tarafından teklif olunan öşrü vermek istemediği için Musa'nın duasıyla yerin dibine batmıştır. Şiirlerde zenginlik sembolü olarak yer alır.

Bir geda meyhane küncinde Muhibbî ger cam içer
Eylese tan mîdur ol Cemşid ü Karun ile bahs

(Ak 1987, 116)

Keyhusrev (263/5, 285/7)

Keyan adı verilen ikinci tabakaya mensup olan İran hükümdarlarındandır. Taht, güç ve zenginlikle şiirlerde yer alır.

Ey Muhibbî dehr elinden padişehlerdür zebun
Eyledi Keyhusrev ü Cemşid ü Şeddad elgıyas

(Ak 1987, 115)

Bu Muhibbî olalıdan hakıpayun hadimi
Tan mîdur Keyhusrev Dârâ'dan alsa tâc u bac

(Ak 1987, 121)

Keykavus (Kavus)

Taç ve tahtıyla şiirlerde yer alan İran hükümdarlarındandır.

Taht-ı Keykavus ü tac-ı Husrev'e meyl itmezüz
Bendelik çün asitanunda müyesserdür bana

(Ak 1987, 54)

Kapusında şah-ı 'ışkun bendedür Kavus ana
Nalesi serto nefir ü tabl u sine kus ana

(Ak 1987, 59)

Şeddad

Hud Peygamber zamanında yaşayan Yemen'deki Âd kavminin hükümdarıdır. Döneminde yaptığı işlerden dolayı kendisine kibir gelip tanrılık iddiasında bulunmuştur. Ordusuyla, inşa ettirdiği cennet bağına giderken yolda helak olmuştur.

Ey Muhibbî dehr elinden padişehlerdür zebun
Eyledi Keyhusrev ü Cemşid ü Şeddad elgıyas

(Ak 1987, 115)

Zalı

Rüstem'in babasıdır. Zal doğduğunda saç, kaş ve kirpikleri bembeyaz olduğu için babası onu uğursuz sayarak Elburz Dağı'na atmıştır. Simurg-ı Anka onu büyötmüştür.

Kaşların yayını cana Zal u Rüstem çekmeye
 ‘Aşık-ı dil-hastelerde var mı bu miktar güc
 (Ak 1987, 124)

C-Masal-Hikaye Kahramanları

Ferhad (16/1, 25/4, 50/5, 60/6, 70/6, 74/6, 268/2, 269/5)

Ferhad, sevgilisi Şirin için delmeye görevlendirildiği Bîsütun adındaki dağda ömrünü heba etmiştir. Aşk ızdırabı çeken aşıkların dilinde onun maceralarına telmih yapılır.

Diyessin ey sabâ Ferhad u Kaysa
 Felek bir taze Mecnûn itdi peydâ
 (Ak 1987, 56)

Olup efsanesi köhne-keder Ferhad u Mecnûnun
 Muhibbî kıssası nev’dür okunsun cümle mahfilha
 (Ak 1987, 59)

Komazdı ‘ışkı sana Kays ü Ferhad
 Muhibbî olmasan anlara vâris
 (Ak 1987, 117)

Leyli (Leyla) (24/7, 34/4, 39/3, 43/4, 45/2, 50/2, 72/2, 127/2, 128/1, 142/4, 155/5-6, 176/3, 231/1)

Leyla ile Mecnûn hikayesinin kadın kahramanı, genellikle Mecnun’la birlikte ve sevgili ile aşık timsali olarak ele alınır.

Seg-i Leyli ne yirde itse menzil
 Hakikat oldurur Mecnûna mevâ
 (Ak 1987, 48)

Deşt-i gamda Leyli zülfünden Mecnûn-var
 Kalmışam hayretde murgan tutdı başumda yuva
 (Ak 1987, 62)

Saçun Leylasına meftûnam ey dost
 Anunçün deşt-ara Mecnûnam ey dost

(Ak 1987, 106)

Mecnun (Kays) (24/7, 25/2, 33/4, 34/4, 39/3, 43/4, 45/2, 47/5, 50/2-5, 50/5, 55/4, 57/3, 60/6, 70/6, 72/2, 74/6, 82/4, 100/6, 127/2, 128/1, 142/4, 155/5-6, 170/6, 176/3, 215/1, 231/1, 254/2, 264/4, 268/2, 269/5, 274/5, 280/1, 298/5)

Mecnun, Leyla'nın aşkıyla deliye dönmüş, insanlardan kaçarak perişan halde çöllere düşmüş, vahşi hayvanlarla arkadaşlık etmeye başlamıştır. Mecnun ve Ferhad birer aşk kahramanıdır. Biri sahrada gençliğini heder etmiş, diğeri de ömrünü dağ başında heba etmiştir. Bu nedenle her ikisi de aşk kahramanının timsali olarak ve çoğu defa bir arada anılır.

Görelde hâl-i hindüni tolaşdum bend-i zülfine

Bu gün sahra-yı mihnetde benem Mecnunleyin Şeyda

(Ak 1987, 48)

Derd-i 'ışkumı Muhibbî görse ger Ferhad u Kays

Olur idi 'ışkuma baş indürüp mayil bana

(Ak 1987, 63)

Mecnûn çıkardı gerçi ka geni 'ışk metnini ezel

Geldi Muhibbî yazdı ana nice bin şüruh

(Ak 1987,125)

Şirin (16/1, 25/4, 71/4)

Ferhad ile Şirin Hikayesi'nin bu iki kahramanı çoğu zaman birlikte kullanılır. Şirin kelimesiyle sözcük anlamıyla söz oyunu yapılır. Ferhad aşığın, Şirin sevgilinin sembolüdür.

Nale kılsam hey bu ne feryaddur dirler bana

Sen lebi Şirin için Ferhaddur dirler bana

(Ak 1987, 45)

Leb-i şirinüni gördüm bela kuhında Ferhadem

Yolunda nola can virsem bugün ben bî-ser ü bî-pâ

(Ak 1987, 48)

Kühken kendüse kuh nola Şirin adına

Kesmişem kuh-ı gamı bulımadum rah sana

(Ak 1987, 62)

E-Diğer Şahsiyetler

Bu grubun içinde dikkati çeken dînî nitelikli şahsiyetlerdir. Özellikle başta İslam peygamberi Hz. Muhammed, diğer peygamberler ve mutasavvıf ehli kişiler mucizeleriyle, üstün nitelikleriyle şiirlerde sıkça yer almıştır.

Eyyub (115/1, 172/1)

Eyyub Peygamber Divan şiirinde sabır ve tahammül timsali olarak anılmıştır. Aşağıdaki dizelerde kullanımı örnek oluşturabilir.

Dilersen kin elüme gire mahbûb
Gerekdür hüzn-i Yakub Sabr-ı Eyyûb
(Ak 1987, 74)

Gerek ‘aşık olana hüzn-i Ya’kûb
Gelen cevri ü belaya sabr-ı Eyyûb
(Ak 1987, 90)

Muhammed (Mustafa, Ahmed, Mahmud, Resul) (1/3-5, 4/3, 9/1, 9/10, 22/3, 23/1, 26/4, 62/5, 158/4, 182/3-5,)

Ahmed, Mustafa, Hz. Muhammed, Resûlullah gibi adlarla anılan Peygamber, alemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Peygamberin üstün insan vasıfları insanlığı cehaletten kurtardığı, alemlerin sevgilisi olduğu özellikleriyle şiirlerde yer alır.

Hamdülillah kim Muhammed ümmeti
Eyledün bu bendeleri yâ kerim
(Ak 1987, 41)

‘Afv kıl ‘isyanımı kim bir adun gaffardur
Ol Muhammed hürmeti kim sana olmuşdur habib
(Ak 1987, 47)

Çünkü yüceldüp bülend itdün liva-yı Ahmedi
Ta kıyamet olışardur ser-te-ser edyan best
(Ak 1987, 93)

Hızır (157/3, 183/4, 216/2, 222/1)

Kuranda peygamber olarak geçen Hızır, genellikle ab-ı hayat ilişkisiyle ele alınıp anlatılır. Divan şiirinde daima ab-ı hayat, ab-ı hayvan, Hızır suyu dolayısıyla ele alınır, sevgili ve dudağı için benzetilen olur.

Hızır içelden leblerün koyup varup hayvan suyun
Anun içündür görünmez halkdan eyler hicâb
(Ak 1987, 86)

Tutalum olasın sen Hızır-ı zinde
Felek ahır içirür merg-i şerbet
(Ak 1987, 102)

Heft-iklimi sana cümle musahhar buldı tut
'Ömr dahi Hızır ile 'alemde hem-ser buldı tut
(Ak 1987, 104)

İsa (İsi, Mesihî) (7/1, 27/4, 128/2, 250/4)

İsa Peygamber nefesi ile hastaları iyileştirip ölüleri diriltmesi ve göğe yükselmesi ile şiirlerde söz konusu olur.

Zulmet-i zülfünde la'lün ab-ı hayvandır bana
Ey Mesihî sözlerün derdüme dermandur bana
(Ak 1987, 42)

Bagla evvel bilüni zülfini zünnar gibi
Secde kıl ol şaneme deyr-i Mesihaya düşüp
(Ak 1987, 77)

Dil mürdesini eyledi bir lafzla zinde
'İsada da ancak bulunur böyle kerâmet (Ak 1987, 112)

Leheb (145/4, 151/3)

Müslümanların düşmanı, asıl adı Abdül-Uzza, künyesi ise Ebü'l-Utbe olan kişidir. Hz. Muhammed'e çok eziyet edip, kin beslemesi ve O'nunla alay etmesi sebebiyle alev babası, yâni cehennemlik anlamında, Ebû Leheb lakabıyla tanınmıştır. Şiirlerde de onun Müslümanlara, Hz. Muhammed'e eziyet etmesi, inanmaması ve insanları inanmamaya teşvik etmesiyle anılır.

Tutmadı çünkü cân u gönülden nasihatun
Nar-ı cehime girdi anuñün Ebû Leheb
(Ak 1987, 82)

Kuyuna koma rakib-i kafiri
Cennete layık degüldür bu Leheb
(Ak 1987, 84)

Lokman

Peygamber veya sadece hikmet sahibi bir kimse olup olmadığı tartışılan Lokman hakkında Kur'an-ı Kerim'de başlı başına bir ayet bulunmakta ve hekimlik bilgisinin kendisine Allah tarafından verildiğine inanılmaktadır. Halk anlatılarında Lokman Hekimin ölümsüzlük iksirini ararken kullanacağı bitkiyi ararken bitkinin dile geldiği ve "Ben ölümsüzlüğe çareyim" dediği bildirilir. Ancak Lokman hekimin iksiri gerçekleştirdikten sonra görünmez bir elin iksiri döktüğü ve formülü tuttuğu notlarının Ceyhan Nehrinin sularına karıştığına inanılır. Şiirlerde hekimliğiyle anılır.

Leblerünün hastesiyem niçün itmazsin deva
Eyle gel hikmet kitabı üzre Lokman ile bahs
(Ak 1987, 117)

Musa

Şiirlerde Musa Peygamber, Allah'ın Tûr Dağı'nda tecelli edişi, Firavun ile olan mücadelesi, Yed-i Beyzâ mucizesi ve Şuayp Peygambere çoban durması ile anılır.

Ger tecelli itmese Mûsâya nur-ı nar-ı 'ışk
Bir kadem basmazdı ol vadi-i eymeden yana (Ak 1987, 56)

Nuh

Çok uzun ömür sürdüğüne inanılan Nuh Peygamber, özellikle tufan dolayısıyla anılmaktadır.

Bin yıl olursa 'ömr giçer anı da heman
'Akil odur ki fikrin ide kande gitdi Nûh
(Ak 1987, 125)

Süleyman (101/2, 184/3, 261/2, 271/1)

Süleyman, daha çok taht, mühür, saltanat; insan, cin, peri, hava gibi mahlukata hükmetmesi; karınca ile konuşması ve hüdhüdle ilişkisi münasebetiyle anılır.

Olmuşam diyü rakibün mekr ü şerrinden emin
Dag-ı gam sinemde san mühür-i Süleymandur bana
(Ak 1987, 70)

Taht ü tâc ü saltanat berbad olur çün 'akibet
Kendüni 'alem seririne Süleyman oldu tut
(Ak 1987, 93)

Bir geda iken idersem nola canan ile bahs
Mur için dirler ider gahi Süleyman ile bahs
(Ak 1987, 117)

Yakub (115/1, 172/1)

Yakub Peygamber Yusuf kıssası ile ilişkili olarak on iki oğlu içinde en sevdiği olan Yusuf'un kanlı gömleğini ona getirmeleri, ağlamaktan gözlerini kaybetmesi, külbe-i ahzân, Yusuf'un kokusunu uzaktan hissetmesi, gömleği sürünce gözlerinin açılması gibi motiflerle şiirlerde yer alır.

Dilersen kin elüme gire mahbûb
Gerekdür hüzn-i Yakub Sabr-ı Eyyûb
(Ak 1987, 74)

Gerek 'aşık olana hüzn-i Ya'kûb
Gelen cevri ü belaya sabr-ı Eyyûb
(Ak 1987, 90)

Yusuf

Yusuf Peygamber edebiyatta güzellik sembolüdür. Sevgili "Yusuf-ı vakt"dir, "Yusuf-ı sâni"dir, hatta ondan daha güzeldir. Kardeşlerinin onu kıskanmaları, aldatarak kuyuya atmaları, sonra kana boyadıkları gömleği babasına götürüp "Yusuf'u kurt yedi." demeleri, pazarda köle olarak satılması, Züleyha'nın aşkı, Yusuf'un erdemleri, Yusuf'un zindana atılması, daha sonra Mısır'a sultan olması, Hz. Yakub'un kokusunu uzaktan alması gibi olaylarla şiirlerde anılır.

Şöyle hayran olmuşam 'ışkunla ey Yusuf-cemal

Halümi her kim görür ise olur hayran ana

(Ak 1987, 69)

Sonuç

Muhibbî Divanı'ndaki ilk üç yüz şiir, kişi kadrosu bakımından değerlendirildiğinde, üç kıtaya hükmeden cihan padişahının aşk karşısında kendisine en yakın bulduğu hatta zaman zaman onu gölgede bıraktığı kişi Mecnûn'dur. Kendisini ne taç ne saltanat ne de dünya padişahlığı ilgilendirmiş şiirlerinde Mecnûn'dan füzûn âşıklık istidatı gören coşkulu bir âşık kimliğiyle karşımıza çıkmaktadır.

Şiirlerde Mecnûn'un dışında, tarihte, edebiyatta dînî kimliğiyle başta İslam peygamberi Hz. Muhammed olmak üzere insanlığa örnek olmuş üstün nitelikleriyle peygamberler, bilim insanları, şairler, sanaçtılar yer almaktadır. Muhibbî zaman zaman bu üstün nitelikli kişilerle rakip olmuş aşkı, coşkunluğunu, şiirlerini övmüştür; zaman zaman da Hz. Peygamber gibi şahıslara da sevgisini dile getirmiştir. Sonuç olarak dünyanın ihtişamına, kendi saltanat gururuna kapılmayan Kanûnî, insan için zor olanı başarmış, Muhibbî kimliğiyle vefasız sevgiliye gönül vererek onun için Mecnûn misali ızdırıp çektiğini dile getiren lirik şiirler söylemişti.

KAYNAKÇA

- AK Coşkun (1987). **Muhibbî Divanı**, Ankara : Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları
- AKKAYA Mehmet (1995). **Dünya Padişahının Dünyaya Bakışı**, Tarih ve Medeniyet S:14
- AKKAYA Nevin (1999). **Türk Halk Şiirinde Özel Adlar**, Balıkesir: Balıkesir Akademi Dergisi Yayınları
- GÜFTA Hüseyin. **Divan Şiirinde Hz. Eyyûb.**
http://www.impark.com.tr/tsa/dergiler_pdf/2002/2002-Agustos/3.pdf (29.04.2012 tarihinde erişilmiştir.)
- KARADAĞ Metin (1998). **Türk Halk Şiirinde Anlam Çerçevesi**, Balıkesir: Balıkesir Akademi Dergisi Yayınları
- KURNAZ Cemal (1996). **Hayâlî Bey Divânı'nın Tahlili**, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- KURNAZ Cemal (2003). **Halk Şiiri ve Divan Şiirinin Müsterekleri**. Ankara: Bizim Büro Yayınları
- LEVEND Agah Sırrı (1980). **Divan Edebiyatı**, İstanbul: Enderun Kitabevi
- PALA İskender (1989). **Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü I-II**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- TUNÇ Semra. Muhibbî Dîvânı'nda Şiir ve Şair ile İlgili Değerlendirmeler.
http://turkoloji.cu.edu.tr/ESKI%20TURK%20%20EDEBIYATI/tunc_02.pdf
 (27.04.2012 tarihinde erişilmiştir.)